

MICHAŁ HUCAŁ*

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH
W ZWIĄZKACH WYZNANIOWYCH W ŚWIETLE
UNIJNEGO ROZPORZĄDZENIA NR 2016/679

Związki wyznaniowe z racji wykonywania funkcji religijnych przetwarzają dane swoich członków, jak i innych osób, w tym dane wrażliwe dotyczące przekonań religijnych. Wejście w życie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych¹, która stanowiła wykonanie dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz swobodnego przepływu takich danych², mimo równoległego rozwoju dyskursu o prawie do prywatności³, nie stanowiło w praktyce istotnej cezury w ich funkcjonowaniu⁴. Istotną wadą dotychczasowej regulacji był brak wewnętrznych, wyspecjalizowanych organów nadzoru w sytuacji

* Dr, Chrześcijańska Akademia Teologiczna, ul Miodowa 21c, 00-246 Warszawa, e-mail: m.hucal@chat.edu.pl.

¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.

² Dz. Urz. WE L 281, 23.11.1995 r., 31-50.

³ Por. Paweł Sobczyk, „Ochrona danych osobowych jako element prawa do prywatności”, *Zeszyty Prawnicze UKSW* 9, z. 1 (2009): 299-318; Marek Safjan, „Prawo do prywatności i ochrona danych osobowych w społeczeństwie informatycznym”, *Państwo i Prawo* 6 (2002): 3-12.

⁴ Mimo teoretycznej odpowiedzialności cywilnej i karnej: Tomasz Banyś, Edyta Bielak-Jomaa, Magdalena Kuba, Joanna Łuczak, *Prawo ochrony danych osobowych* (Warszawa: Difin, 2016), 163-191.

jednoczesnego pozbawienia Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (GIODO) możliwości efektywnej kontroli⁵, gdy przetwarzanie dotyczyło ich członków w zakresie celów statutowych⁶. Rozwój regulacji dotyczących przetwarzania danych osobowych w związkach wyznaniowych dotyczył przede wszystkim kwestii materialnych, z zachowaniem standardów ochrony tajemnicy spowiedzi i rozmów duszpasterskich oraz rozwiązań dotyczących ksiąg metrykalnych⁷.

Obecny stan prawny i faktyczny ulegnie istotnej zmianie wraz z wejściem w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych⁸. Rozporządzenie nr 2016/679 przyjęte zostało w celu ujednoczenia standardu ochrony danych osobowych na terenie całej Unii Europejskiej, jak również w związku z oczekiwanym jego podniesieniem m.in. poprzez bardziej wymagające wytyczne przetwarzania danych osobowych (np. dotyczące zgody), nowe procedury dochodzenia praw i wyższe kary za ich naruszenie⁹. Celem niniejszego artykułu jest określenie otoczenia

⁵ Por. zakres instrumentów kontroli GIODO: Paweł Litwiński, *Ochrona danych osobowych w ogólnym postępowaniu administracyjnym* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2009), 231-267; Paweł Fajgielski, *Kontrola przetwarzania i ochrony danych osobowych. Studium teoretyczno-prawne* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008), 221-283.

⁶ Por. Ewa Kulesza, „Ochrona danych osobowych a wolność sumienia i wyznania w prawodawstwie polskim”, w: *Ochrona danych osobowych i prawo do prywatności w Kościele*, red. Piotr Majer (Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT, 2001), 7-21.

⁷ Por. na temat prawa do prywatności w Kościele Rzymskokatolickim oraz tajemnicy spowiedzi: Piotr Majer, „Ochrona prywatności w kanonicznym porządku prawnym”, w: *Ochrona danych osobowych i prawo do prywatności w Kościele*, red. Piotr Majer (Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT, 2001), 83-123; Małgorzata Taradejna, Ryszard Taradejna, *Dostęp do informacji publicznej a prawna ochrona informacji dotyczących działalności gospodarczej, społecznej i zawodowej oraz życia prywatnego* (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2003), 100-103.

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (Dz. Urz. UE L 119/01 z 4.5.2016 r.).

⁹ Por. Katarzyna Szymielewicz, „Reforma europejskiego prawa o ochronie danych osobowych z perspektywy praw obywateli – więcej czy mniej ochrony?”, w: *Ochrona danych osobowych. Aktualne problemy i nowe wyzwania*, red. Grzegorz Sibiga, Xawery

prawnego dla związków wyznaniowych wynikającego z tego rozporządzenia, w tym także wymagań jakie stawiają te przepisy wobec ich prawa wewnętrznego i instytucji wyznaniowych.

ART. 91 ROZPORZĄDZENIA WOBEC AUTONOMII I NIEZALEŻNOŚCI
POLSKICH ZWIĄZKÓW WYZNANIOWYCH

Z punktu widzenia związków wyznaniowych najistotniejszą zmianę niesie art. 91 rozporządzenia nr 2016/679 oznaczony tytułem „Istniejące zasady ochrony danych obowiązujące kościoły i związki wyznaniowe”, na mocy którego specyfikę dotyczącą przetwarzania danych osobowych i ich ochrony utrzymają tylko te związki wyznaniowe, które stosują szczegółowe zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych i dostosują je do wspomnianego rozporządzenia. Dodatkowo zgodnie z ust. 2 poddać się muszą nadzorowi niezależnego organu, który może być organem odrębnym od dotychczasowego GIODO. W związku z tym związki wyznaniowe nie tylko podlegają pod zakres przedmiotowy rozporządzenia, co na gruncie starej dyrektywy 95/46/WE i ustawy o ochronie danych osobowych budziło pewne wątpliwości polskiej judykatury i doktryny¹⁰, ale od dnia rozpoczęcia stosowania rozporządzenia nr 2016/679 (tj. od 25 maja 2018 r.) państwowe organy ochrony danych osobowych będą posiadały pełną jurysdykcję w tym zakresie, o ile związek wyznaniowy nie dokona wprowadzenia do swojego wewnętrznego porządku prawnego

Konarski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2007), 10-15; *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Wybrane zagadnienia*, red. Maciej Kawecki, Tomasz Osieja (Warszawa: C.H. Beck, 2017), 11-23.

¹⁰ Por. wyrok NSA z 19 lutego 2016 r., I OSK 3111/14, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/D93B90C1A8> [dostęp: 18.5.2017]; wyrok WSA w Warszawie z 7 maja 2012 r., II SA/Wa 2767/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/17F0FCDF7F> [dostęp: 18.5.2017]; wyrok WSA w Warszawie z 20 marca 2012 r., II SA/Wa 2493/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/24D574155A> [dostęp: 18.5.2017]; wyrok WSA w Warszawie z 13 marca 2012 r., II SA/Wa 2558/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/8D3AB70DFD> [dostęp: 18.5.2017]; Dariusz Walencik, „Przetwarzanie danych osobowych przez związki wyznaniowe a uprawnienia Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych”, *Forum Prawnicze* 2 (2013): 8.

odpowiednich regulacji ochrony danych osobowych i niezależnej instytucji powołanej do nadzoru nad ich przestrzeganiem (formuła *opt-out*).

Przepis ten wypełnia lukę, jaka istnieje w związku z dotychczas istotnie ograniczonym nadzorem państwa nad przetwarzaniem danych przez związki wyznaniowe z jednoczesnym zachowaniem autonomii związków wyznaniowych, która jest wartością krytyczną także dla indywidualnej wolności sumienia i religii. Zgodnie z art. 25 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹¹, stosunki między państwem a związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego¹². Dodatkowo zgodnie z ust. 4-5 tego samego artykułu stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem Katolickim określają umowa międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską i ustawy, a stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi związkami wyznaniowymi – ustawy uchwalone na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami¹³. Zgodnie z art. 17 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)¹⁴ rozporządzenie nie może naruszać statusu przyznanego związkom wyznaniowym na mocy prawa konstytucyjnego obowiązującego w państwach członkowskich, w związku z tym taką zgodność deklaruje motyw 165 preambuły rozporządzenia nr 2016/679. Autonomia oznacza, że związek wyznaniowy w swoich sprawach wewnętrznych (organizacji i misji religijno-moralnej)¹⁵ rządzi się zgodnie ze swoimi prawa-

¹¹ Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483.

¹² Piotr Stanisławski, „Konstytucyjne zasady określające relacje państwa z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi: autonomia i niezależność oraz współdziałanie”, w: *Katolickie zasady relacji Państwo – Kościół a prawo polskie*, red. Józef Krukowski, Mirosław Sitarz, Henryk Stawniak (Lublin: TN KUL, 2015); Paweł Borecki, „Autonomia kościołów i innych związków wyznaniowych we współczesnym prawie polskim”, *Studia z Prawa Wyznaniowego* 15 (2012): 85-108.

¹³ *Układowe formy regulacji stosunków między państwem a związkami wyznaniowymi (art. 25 ust. 4-5 Konstytucji RP)*, red. Piotr Stanisławski, Marta Ordon (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2013).

¹⁴ Dz. Urz. UE C 83/01 z 30.3.2010 r.

¹⁵ Artur Mezglewski, „Działalność związków wyznaniowych a ochrona danych osobowych”, *Studia z Prawa Wyznaniowego* 10 (2007): 13.

mi, w tym w zakresie określania praw i obowiązków swoich członków¹⁶. Jak wskazuje P. Stanisz, „spoczywający na państwie obowiązek poszanowania autonomii kościołów i innych związków wyznaniowych został w Konstytucji RP wzmocniony przez zobowiązanie do poszanowania ich niezależności. Podkreślono w ten sposób, że ustanawianie przez kościoły i inne związki wyznaniowe ich własnego prawa i stosowanie go oraz zarządzenie przez nie ich własnymi sprawami ma się dokonywać w warunkach całkowitej wolności od ingerencji ze strony państwa”¹⁷.

Rozdział związków wyznaniowych i państwa oraz poszanowanie autonomii związku wyznaniowego z uwagi na realizację wolności sumienia i religii oznacza, że państwo nie ingeruje w jego działalność religijną. Nie można jednak wyprowadzać z tego wniosku, że skutkuje to całkowitą niemocą państwa w zakresie działalności związku wyznaniowego, gdy wpływa ona na wolność jednostki, „zakres stosowania norm prawa powszechnego wobec skarżącego nie jest bowiem reglamentowany wewnętrznymi normami kościołów i związków wyznaniowych”¹⁸. O ile gwarancja wolności sumienia i religii jednostki w kontekście związku wyznaniowego rzeczywiście jest realizowana w stopniu wystarczającym przez samo prawo wystąpienia z takiego związku wyznaniowego, to nie musi znajdować to swojego zastosowania do innych praw i wolności człowieka, w tym do prawa do prywatności. Oznacza to, że ochrona danych osobowych w związkach wyznaniowych, co do zasady, nie jest wyłączona z kognicji władz Rzeczypospolitej Polskiej, a należy – w oparciu o treść norm prawa polskiego i unijnego – raczej uznać, że w zakresie przetwarzania danych członków związku wyznaniowego kognicja organu publicznego jakim jest

¹⁶ Michał Pietrzak, *Prawo wyznaniowe* (Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 2003), 230-231; Józef Krukowski *Prawo wyznaniowe* (Warszawa: LexisNexis, 2006), 64-66; Piotr Stanisz, „Naczelne zasady instytucjonalnych relacji państwo – kościół”, w: *Prawo wyznaniowe*, red. Artur Mezglewski, Henryk Misztal, Piotr Stanisz (Warszawa: C.H. Beck, 2011), 81.

¹⁷ Stanisz, „Konstytucyjne zasady”, 167.

¹⁸ Wyrok NSA z 18 października 2013 r., I OSK 2541/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/440CEC3A4E> [dostęp: 18.05.2017] uchylający wyrok WSA w Warszawie z 6 czerwca 2012 r., II SA/Wa 644/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/10841338BE> [dostęp: 18.05.2017].

GIODO oraz sądów administracyjnych jest do maja 2018 r. znacząco ograniczona w odniesieniu do każdego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej¹⁹. Jak wskazał NSA w 2014 r., „organy władzy publicznej realizują zadania publiczne niezależnie od jakichkolwiek instytucji wyznaniowych. (...) Autonomia [związku wyznaniowego] nie może być jednak rozumiana jako pozbawienie państwa jego immanentnej cechy, jaką jest suwerenność”²⁰. Należy dodać jednak, że istotna część doktryny podtrzymuje pogląd, że zasada autonomii i niezależności została ukształtowana w ten sposób, że kwestia przetwarzania danych osobowych leży całkowicie poza zakresem polskiego prawa publicznego, a tym samym również prawa unijnego²¹.

Od dnia wejścia w życie rozporządzenia nr 2016/679 związek wyznaniowy podlegać będzie jurysdykcji projektowanego organu nadzoru – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (PUODO)²², o ile nie spełnia łącznie następujących warunków:

¹⁹ Por. Mezglewski, „Działalność związków”, 11-12.

²⁰ Wyrok NSA z 24 października 2013 r., I OSK 1372/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/505725A6D7> [dostęp: 18.5.2017]; Wyrok NSA z 24 października 2013 r., I OSK 1828/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/3FF9924688> [dostęp: 18.5.2017]; Wyrok NSA z 18 października 2013 r., I OSK 1339/13, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1AF0D6097B> [dostęp: 18.5.2017]; Wyrok NSA z 18 października 2013 r., I OSK 2223/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CFFA1F0AE3> [dostęp: 18.5.2017]; Wyrok NSA z 4 kwietnia 2013 r., I OSK 897/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/0169172BC6> [dostęp: 18.5.2017]; Wyrok NSA z 24 października 2013 r., I OSK 1520/13 r., <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/868AD475F5> [dostęp: 18.5.2017]; por. także: Paweł Borecki, *Geneza modelu stosunków Państwo – Kościół w Konstytucji RP* (Warszawa: Wyd. Sejmowe, 2008), 387; Michał Pietrzak, „Stosunki państwo – kościół w nowej Konstytucji”, *Państwo i Prawo* 11-12 (1997): 173-184; *Bezstronność religijna, światopoglądowa i filozoficzna władz Rzeczypospolitej Polskiej*, red. Tadeusz J. Zieliński (Warszawa: Wydawnictwo ChAT, 2009); Wojciech Brzozowski, *Bezstronność światopoglądowa władz publicznych w Konstytucji RP* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2011), 42-57.

²¹ Por. Artur Mezglewski, „Perspektywa i zakres implementacji nowych przepisów Unii Europejskiej dotyczących przetwarzania danych osobowych przez związki wyznaniowe”, w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek (Warszawa: Wydawnictwo UKSW, 2016), 40-41, 45-46; Michał Poniatowski, „Przetwarzanie danych osobowych w kościelnych organizacjach pożytku publicznego”, w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek (Warszawa: Wydawnictwo UKSW, 2016), 176-178.

²² Por. *Projekt ustawy o ochronie danych osobowych z 28.3.2017 r.*, https://mc.gov.pl/files/projekt_ustawy_o_ochronie_danych_osobowych_28.03.2017.pdf [dostęp: 4.7.2017].

- a) stosowanie szczegółowych zasad ochrony danych osób fizycznych w związku z przetwarzaniem w dniu wejścia rozporządzenia w życie;
- b) dostosowanie szczegółowych zasad ochrony osób fizycznych do wymagań rozporządzenia;
- c) podleganie nadzorowi niezależnego organu nadzorczego, spełniającego warunki określone w rozdziale VI rozporządzenia, z możliwością odrębności tego organu od obecnego GIODO, a przysłego PUODO²³.

W kontekście konstytucyjnej ochrony związków wyznaniowych należy określić najpierw, czy jest zgodne z zasadami autonomii i niezależności:

- 1) wymaganie istnienia takich regulacji oraz rozwiązań instytucjonalnych na gruncie prawa wewnętrznego związku wyznaniowego; oraz
- 2) poddanie związku wyznaniowego kognicji PUODO w przypadku niespełnienia warunków z art. 91.

Konstytucja RP w równym stopniu chroni także inne wartości, np. prawo do prywatności (art. 47, art. 51) oraz indywidualną wolność sumienia i religii (art. 53), które mogą zostać naruszone w wyniku niewłaściwego przetwarzania danych osobowych. NSA podkreśla w swoim orzecznictwie, że „prawo ochrony danych osobowych uznawane jest za emanację prawa do ochrony prawnej życia prywatnego (art. 47 Konstytucji). Gwarancja prawa do prywatności jest elementem demokratycznego państwa prawnego. Prywatność odnosi się m.in. do ochrony informacji dotyczących danej osoby i gwarancji pewne-

²³ Należy zauważyć, że G. Buttarelli, urzędujący Europejski Inspektor Ochrony Danych, w niejasny do końca sposób wyraził pogląd, że szczegółowe zasady oraz organ nadzoru, o których mowa w art. 91 rozporządzenia nr 2016/679, powinny być wprowadzone do publicznego prawa krajowego, a nie być jedynie regulacją wewnętrzną krajowych związków wyznaniowych. Niestety G. Buttarelli nie rozwinął szerzej tej tezy. Należy jednak zauważyć, że specyfika konstytucyjna prawa wyznaniowego w Polsce wskazuje, że uregulowanie tej materii wyłącznie na poziomie związków wyznaniowych jest wystarczające, a brzmienie art. 91 nie przesądza o słuszności tezy tego autora; por. Giovanni Buttarelli, „Ochrona danych osobowych w Kościołach i związkach wyznaniowych w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych”, w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek (Warszawa: Wydawnictwo UKSW, 2016), 15-16.

go stanu niezależności, w ramach której człowiek może decydować o zakresie i zasięgu udostępniania i komunikowania innym osobom o swoim życiu. Autonomia informacyjna jednostki, gwarantowana w art. 51 Konstytucji RP oznacza m.in. prawo do samodzielnego decydowania o ujawnianiu innym informacji dotyczących swojej osoby, a także prawo sprawowania kontroli nad takimi informacjami, znajdującymi się w posiadaniu innych podmiotów²⁴. Natomiast w kontekście indywidualnej wolności sumienia i religii stwierdza się, że „zmiana wyznania lub przekonań nie jest (...) jedynie wewnętrzną sprawą grupy wyznaniowej do której zmieniający wyznanie lub przekonania należał. Nawet zatem uwzględniając autonomię kościoła, państwo ma prawo do oceny, czy zachowana jest konstytucyjna norma art. 47, art. 51 ust. 1 oraz art. 53 ust. 1 Konstytucji RP. Odnosząc te ostatnie uwagi do zagadnienia przetwarzania danych osobowych osób nienależących do kościoła, przyjęć należy stanowisko, według którego ustalenie przez GODO przynależności osoby, o której dane chodzi, do kościoła, nie narusza autonomii Kościoła Katolickiego”²⁵.

Państwo ma za zadanie ważyć konkurencyjne wartości konstytucyjne w przypadku, gdy nie jest możliwe ich pogodzenie i działać zgodnie z zasadą proporcjonalności. Wymaganie ochrony danych osobowych nie wydaje się dla związków wyznaniowych obciążeniem tak dużym i godzącym w sedno działalności statutowej, aby – co do zasady – stanowiło naruszenie zasady proporcjonalności. Natomiast poddanie związku wyznaniowego kontroli publicznego organu nadzoru rzeczywiście jest rozwiązaniem radykalnym na tle dotychczasowej praktyki i w izolacji mogłoby łatwo zostać uznane za bezprawne wkroczenie w sferę autonomii związku wyznaniowego. Niemniej rozporządzenie nr 2016/679 zastrzegło takie działanie jedynie w sytuacji, gdy związek wyznaniowy nie podejmie rozsądnych działań związanych z ochroną danych osobowych, a zatem świadomie zrezygnuje z korzystania

²⁴ Wyrok NSA z 21 kwietnia 2015 r., I OSK 1968/13, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1CB5103597> [dostęp: 18.5.2017]; por. także: wyrok TK z dnia 26 czerwca 1997 r., sygn. akt K 21/96, OTK 1997 r. Nr 2, poz. 23.

²⁵ Wyrok NSA z 27 marca 2013 r., sygn. I OSK 932/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/C0C6D38154> [dostęp: 18.5.2017].

z autonomii²⁶. Tylko w takim przypadku ingerencja będzie możliwa, ale jednocześnie czynności nadzoru nie mogą doprowadzić do ujawnienia światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania osób trzecich (art. 53 ust. 7 Konstytucji RP), co może w praktyce wykluczyć przeprowadzenie standardowej kontroli przez publiczny organ nadzoru. Z tego powodu należy przepisy te uznać za zgodne z obowiązującymi normami konstytucyjnymi dotyczącymi autonomii i niezależności związków wyznaniowego, choć zastrzec należy, że kwestia jest kontrowersyjna w polskiej doktrynie tak z perspektywy Konstytucji RP, jak i unijnego prawa pierwotnego z tych samych przyczyn co przy ocenie zasadności stosowania dotychczasowej ustawy o ochronie danych osobowych²⁷. Natomiast niewątpliwie bezsporne jest, że kolejny raz regulowanie materii dotyczącej związków wyznaniowych bez zastosowania układowej formy regulacji stosunków między państwem a związkami wyznaniowymi (art. 25 ust. 4-5 Konstytucji RP) jest postępowaniem naganym, choć raczej nie powoduje niekonstytucyjności nowych przepisów.

W literaturze przedmiotu pojawiła się teza, że „w aktualnym stanie prawnym ani Konkordat i ustawy regulujące stosunek państwa i kościołów, ani ustawa o ochronie danych osobowych z 1997 r. nie przewidują alternatywnych mechanizmów ochrony danych osobowych przez kościoły i związki wyznaniowe. (...) W konsekwencji kościoły oraz związki i wspólnoty wyznaniowe w Polsce – przy poszanowaniu ich autonomii – powinny bezpośrednio stosować przepisy rozporządzenia 2016/679”²⁸, co oznaczałoby traktowanie przetwarzania danych wynikających z funkcji statutowych związków wyznaniowych

²⁶ Co oczywiste, nie oznacza to, że każda ingerencja państwową dotycząca obszaru, który związek wyznaniowy sam nie uregulował w swoim prawie wewnętrznym jest dopuszczalna. W szczególności, RODO nawet w tych warunkach nie mogłoby w uprawniony konstytucyjnie sposób rozszerzyć nadzoru na taki związek wyznaniowy, gdyby np. uniemożliwiał to przetwarzanie danych byłych wiernych związku wyznaniowego bądź uniemożliwiał przekazywanie danych między administratorami wewnątrz związku wyznaniowego niezbędnych np. do zapewnienia ciągłości opieki duszpasterskiej, rozpatrywania spraw dyscyplinarnych względem świeckich członków władz kościelnych lub postępowania w sprawie dopuszczenia do ordynacji (wyświęcenia) duchownego.

²⁷ Mezglewski, „Perspektywa i zakres”, 50.

²⁸ Edyta Bielak-Jomaa, Dominik Lubasz, *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2018), 1114-1115.

w odniesieniu do ich członków tak samo, jak np. działalności komercyjnej przedsiębiorstw. Wnioskowanie to opiera się na trzech przesłankach, które muszą zaistnieć łącznie:

- 1) zgodnie z art. 91 ust. 1 rozporządzenia, obowiązku istnienia w momencie wejścia rozporządzenia w życie „szczegółowych zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem”, przy czym według art. 99 rozporządzenia oznacza to datę przypadającą „dwudziestego dnia po publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej”, która miała miejsce 4 maja 2016 r.;
- 2) braku istnienia w polskich związkach wyznaniowych tychże „szczegółowych zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem” na ten dzień;
- 3) niesprzeczności takiej normy z Konstytucją RP oraz art. 17 TFUE, do czego cytowani komentatorzy nie odnoszą się wcale.

Co do pierwszej przesłanki nie ma wątpliwości, że wykładnia językowa oraz celowościowa przepisu formułuje taką normę prawną. Nie sposób zgodzić się natomiast z zaistnieniem drugiej przesłanki, to jest tezą, że w żadnym z polskich związków wyznaniowych nie obowiązywały na dzień 24 maja 2016 r. „szczegółowe zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem”. Wskazane pojęcie oznacza zwarte lub rozproszone przepisy dotyczące zabezpieczenia przetwarzania danych osobowych w interesie osób fizycznych. Mogą być to np. zasady dotyczące podstawy przetwarzania danych, poprawności danych, zabezpieczenia danych przed nieuprawnioną ingerencją lub ujawnieniem, przechowywania danych, zgodności odpisów z treścią ksiąg metrykalnych, czy przekazywania danych między jednostkami organizacyjnymi związku wyznaniowego. Przykładem starań związków wyznaniowych o regulację zagadnień związanych z ochroną danych osobowych było przyjęcie przez Kościół Katolicki w Polsce instrukcji dla swoich jednostek organizacyjnych, obok istniejących już przepisów prawa kanonicznego²⁹. Kolejnym aktem katolickiego prawa

²⁹ *Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła Katolickiego w Polsce. Instrukcja opracowana przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski*, Warszawa 2009, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WE/kep/instrukcja_giodo_22092009.html [dostęp: 26.6.2017]; szerzej: Paweł Sobczyk,

kościelnego – na jesieni 2015 r. – regulującym niektóre kwestie ochrony danych osobowych był dekret ogólny dotyczący kwestii wystąpień³⁰. W Kościele Ewangelicko-Augsburskim w Rzeczypospolitej Polskiej natomiast kwestie przetwarzania danych osobowych w kartotekach parafialnych, księgach metrykalnych i innych dokumentach kościelnych (zasady, rodzaje zbiorów), jak również kwestie nadzoru parafialnego i diecezjalnego, określono przy okazji wprowadzania nowego prawa kościelnego w końcu lat 90-tych, korzystając także z wzorców tradycyjnie stosowanych w kościołach luterańskich³¹. Z brzmienia przepisu nie wynika wcale, że takimi regulacjami objęte powinny być wszelkie aspekty związane z przetwarzaniem danych i ich ochroną, ani że musi być to jeden, kompleksowy akt prawny, bowiem obok swoich szczegółowych zasad Kościoły te stosowały także bezpośrednio przepisy obowiązującej dotychczas ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. Z taką linią argumentacji wydają się zgadzać również inni komentatorzy – dr Paweł Litwiński i Paweł Barta³², jak również Ministerstwo Cyfryzacji na czele z koordynatorem reformy ochrony danych – dr Maciejem Kaweckim. Należy jednak pamiętać, że do dnia rozpoczęcia stosowania rozporządzenia te kościoły powinny odpowiednio uzupełnić i dostosować swoje szczegółowe zasady ochrony danych osób fizycznych do jego treści.

„Ograniczenia praw podmiotów ze względu na przetwarzanie danych osobowych dotyczących przekonań religijnych i przynależności wyznaniowej”, *Studia z Prawa Wyznaniowego* 13 (2010), 146-149; *Zasady postępowania w sprawie formalnego aktu wystąpienia z Kościoła* z 27 września 2008 r., <http://episkopat.pl/zasady-postepowania-w-sprawie-formalnego-aktu-wystapienia-z-kosciola/> [dostęp: 26.6.2017]; por. krytycznie: Mezglewski, „Perspektywa i zakres”, 42-45.

³⁰ *Dekret Ogólny Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wystąpień z Kościoła oraz powrotu do wspólnoty Kościoła* z 7 października 2015 r., http://episkopat.pl/wp-content/uploads/2016/04/dekret_ogolny.pdf [dostęp: 26.6.2017].

³¹ *Pragmatyka Służbowa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 listopada 1998 r.* z późn. zm.; *Regulamin Diecezjalny Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r.* z późn. zm.; *Regulamin Parafialny Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r.* z późn. zm.

³² Paweł Litwiński, Paweł Barta, Maciej Kaweck, *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych* (Warszawa: C.H. Beck, 2018), 885-886.

Poza zakresem podmiotowym art. 91 ust. 1 pozostają natomiast związki wyznaniowe, które na dzień wejścia w życie nie posiadały żadnych szczegółowych zasad ochrony danych osobowych, jak również takie które powstały lub powstaną po tej dacie. W ocenie ich sytuacji należy jednak wziąć pod uwagę całość modelu prawa wyznaniowego w Polsce, co gwarantuje art. 17 TFUE. Nie można bowiem z art. 91 ust. 1 wnioskować, że pozbawiono je prawa kształtowania swoich porządków wewnętrznych w aspekcie przetwarzania danych osobowych. Konstytucyjność poddania przetwarzania danych osobowych wiernych związków wyznaniowych ingerencji państwa i zgodność takiej regulacji z prawem pierwotnym UE, jest w sposób oczywisty niemożliwa do dowiedzenia. Oznaczałoby to bowiem, że z dniem przyjęcia rozporządzenia organy Unii dopuściły się pogwałcenia art. 20 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej³³ dotyczących równości wobec prawa i zakazu dyskryminacji, gdyż przyjęte przepisy zróżnicowałyby w sposób nieuprawniony sytuację związków wyznaniowych i ich wiernych w zależności od tego, czy wprowadziły one w przeszłości, choć nie były do tego zobowiązane, odrębne od ustawy regulacje dotyczące ochrony danych osobowych. Jest oczywiste, że w ciągu 20 dni od daty publikacji rozporządzenia nie miały one praktycznej możliwości takich przepisów wprowadzić. Co więcej, działanie takie dyskryminowałoby z definicji wszelkie związki wyznaniowe, które nie istnieją dziś, a powstaną w przyszłości. Choć Unia Europejska nie jest stroną Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności³⁴, to jest nią Polska, a zatem bezpośrednie stosowanie rozporządzenia w polskim porządku prawnym i ingerencja państwowego organu nadzoru byłoby również oceniane pod względem naruszenia zakazu dyskryminacji w związku z wolnością myśli, sumienia i wyznania także na gruncie art. 14 w związku z art. 9 oraz w zakresie samego art. 9. W świetle dotychczasowego dorobku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka trudno mieć wątpliwości, co do wyniku takiego rozstrzygnięcia, bowiem margines oceny przysługujący państwom byłby w tej

³³ Dz. Urz. UE 2010/C 83/02 z 30.3.2010 r.

³⁴ Dz. U. z 1993 r. Nr 61 poz. 284

sytuacji bardzo ograniczony, szczególnie w kontekście polskiego prawa konstytucyjnego³⁵.

Na gruncie art. 25 Konstytucji RP, oprócz niezwykle silnej normy dotyczącej równości związków wyznaniowych, a nie tylko zakazu dyskryminacji (równie silna jest jedynie w odniesieniu do równości płci³⁶), związki wyznaniowe cieszyć się mogą autonomią i niezależnością. W swoim orzecznictwie NSA zauważył, że autonomia ta „obejmuje m.in. swobodę wyłącznego ustalania celu jego istnienia (doktryny religijnej), prawo określania własnej struktury organizacyjnej, w tym decydowania o zasadach przystąpienia i wystąpienia z jego szeregów”³⁷. W związku z tym w kontekście ochrony danych osobowych stwierdzano w judykaturze, że „przepis art. 43 ust. 2 w zw. z art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie danych osobowych zapewnia realizację wynikających z art. 25 ust. 3, art. 47 i art. 53 ust. 1 Konstytucji RP zasad stanowiących, że stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego, że każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii oraz że każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. W ramach autonomii kościoła państwo nie może władczo wkraczać w proces przetwarzania na potrzeby kościoła danych osobowych osób należących do kościoła. Państwo ma natomiast prawo i obowiązek chronić dane osób nienależących do kościoła, jeżeli są one przetwarzane niezgodnie z przepisami ustawy o ochronie danych osobowych”³⁸. Wnioski te zachowują swoją aktualność nawet po uchyleniu dotychczasowej ustawy, bowiem źródło

³⁵ Michał Hucal, *Wolność sumienia i wyznania w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka* (Warszawa: C.H. Beck, 2012), 192-200.

³⁶ Por. Ewa Łętowska, Krzysztof Sobczak, *Rzeźbienie państwa prawa: 20 lat później* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2012), 251nn.

³⁷ Wyrok NSA z 21 kwietnia 2015 r., I OSK 1968/13, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1CB5103597> [dostęp: 18.5.2017]; por. także: wyrok NSA z 21 lutego 2014 r., I OSK 2056/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/8325C0FD8C> [dostęp: 18.05.2017].

³⁸ Wyrok NSA z 27 marca 2013 r., I OSK 1060/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/9E6843E740> [dostęp: 18.5.2017]; Wyrok NSA z 22 marca 2013 r., I OSK 597/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CF132A6919> [dostęp: 18.5.2017].

swoje mają w normie konstytucyjnej. Dodatkowo – w zdecydowanej większości związków wyznaniowych – państwowy organ nadzoru i tak nie mógłby bez naruszenia art. 53 ust. 7 Konstytucji RP bezpośrednio skontrolować zbiorów danych osobowych z uwagi na nieuniknione zapoznanie się wówczas z informacjami o przekonaniach religijnych osób trzecich.

Powyższe argumenty wykazują, że przepis ograniczający możliwość korzystania z autonomii i równouprawnienia związków wyznaniowych w celu ochrony tożsamości wyznaniowej swoich członków oraz doktryny religijnej byłby sprzeczny z art. 25 ust. 1 i 3 oraz – w praktyce – z art. 53 ust. 7 na gruncie prawa polskiego (a tym samym z art. 17 TFUE), ale także z uwagi na równość wobec prawa i zakaz dyskryminacji z art. 20 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 9 i 14 Europejskiej konwencji praw człowieka. Ograniczenie czasowe, o którym mowa w art. 91 ust. 1 rozporządzenia, stanowi zatem jedynie potwierdzenie *status quo* i dyrektywę oczekiwanych zmian w istniejących przepisach wewnętrznych związków wyznaniowych, aby utrzymać ich ważność, a nie normę dyskryminującą część z nich. Związki wyznaniowe, które nie mieszczą się w zakresie podmiotowym art. 91 ust. 1, czerpią swoje umocowanie do wprowadzenia takich szczegółowych zasad ochrony danych osobowych bezpośrednio z art. 17 TFUE, który przytacza motyw 165 rozporządzenia, w związku z art. 91 ust. 1 oraz zasadą równości wynikającą z art. 20 Karty praw podstawowych UE. Tym samym, bez względu na termin przyjęcia takich zasad, taki związek wyznaniowy może je stosować wewnętrznie i tym samym korzystać z wyłączenia bezpośredniego stosowania rozporządzenia w zakresie przetwarzania danych niezbędnych do realizacji jego celów statutowych.

Na taki wniosek dotyczący zakresu podmiotowego przywileju przysługującego związkom wyznaniowym wskazuje również art. 91 ust. 2, bowiem kwestia podległości odrębnemu niezależnemu organowi nadzoru została uregulowana odrębnie i nie odnosi się do momentu wejścia w życie rozporządzenia. Zakres podmiotowy ust. 2 jest bowiem szerszy niż ust. 1, obejmując związki wyznaniowe stosujące szczegółowe zasady zgodnie z art. 91 ust. 1 niniejszego artykułu. „Zgodnie”, czyli dostosowane do przepisów rozporządzenia, co z założenia nie było

możliwe dla żadnego związku wyznaniowego w UE w dniu wejścia w życie rozporządzenia. Zgodnie z zasadą racjonalnego ustawodawcy, przepis ust. 2 odnosi się zatem do okresu stosowania rozporządzenia, a nie do dnia wejścia w życie. Co więcej, przepis pozostawia państwom członkowskim kwestię uregulowania trybu powołania takiego organu nadzorczego, pod warunkiem, że spełnia warunki określone w rozdziale VI rozporządzenia³⁹. Komentatorzy są zgodni, że organ odrębny nie musi mieć charakteru państwowego, choć z pierwotnego brzmienia projektowanej normy prawnej usunięto część wprost odnoszącą się do ustanawiania go przez związki wyznaniowe⁴⁰. W świetle polskich norm konstytucyjnych Rzeczypospolita Polska nie mogła odnieść się do tej kwestii inaczej niż poprzez pozostawienie tego przepisom wewnętrznym związków wyznaniowych, stąd milczenie projektu polskiej ustawy w tym zakresie⁴¹. Tym samym przyjęcie przez związek wyznaniowy w Polsce szczegółowych zasad ochrony danych osobowych dostosowanych do rozporządzenia oraz powołanie niezależnego organu nadzorczego, spełniającego warunki określone w rozdziale VI rozporządzenia, wyłącza bezpośrednio obowiązywanie rozporządzenia w sferze objętej autonomią i niezależnością, a tym samym również – co do zasady – możliwość ingerencji ze strony państwa z dniem przyjęcia takich regulacji i poddania się jurysdykcji takiego organu nadzoru.

ZAKRES ZASAD OCHRONY DANYCH W PRAWIE WEWNĘTRZNYM

Związki wyznaniowe, aby zachować posiadany przywilej wyłączenia z kognicji organów administracji publicznej w zakresie ochrony

³⁹ Więcej na temat uprawnień i zadań organu nadzorczego: Anna Dmochowska, Marcin Zadrozny, *Unijna reforma ochrony danych osobowych. Analiza zmian* (Warszawa: C.H. Beck, 2016), 136-148.

⁴⁰ Bielak-Jomaa, Lubasz, *RODO*, 1117; Litwiński, Barta, Kawecki, *Rozporządzenie UE*, 887.

⁴¹ Por. kwestię marginesu decyzyjnego państwa przy wdrożeniu RODO: Maciej Kawecki, „Autonomiczność procedury dotyczącej ochrony danych osobowych”, w: *Wdrożenie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych*, red. Edyta Bielak-Jomaa, Urszula Góral (Warszawa: Wolters Kluwer, 2018), 39-52.

danych osobowych, muszą wprowadzić szczegółowe zasady ochrony danych osób fizycznych w związku z ich przetwarzaniem. Przepisy takie powinny być jasne i precyzyjne, aby dawać osobie, której dane są przetwarzane, „możliwość przewidzenia prawa”⁴². Regulacja taka może być jednolita dla całego związku wyznaniowego, ale rozporządzenie nr 2016/679 nie wymaga stosowania jednej regulacji dla wszystkich wyznaniowych osób prawnych danego związku wyznaniowego. Nie jest wykluczone także przyjęcie jednej, ekumenicznej regulacji przez więcej niż jeden związek wyznaniowy, jeżeli odpowiada ona rozwiązaniom organizacyjnym i technicznym każdego z nich. Może mieć to istotne znaczenie szczególnie dla związków wyznaniowych wpisanych do rejestru o ograniczonym rozwoju prawa wewnętrznego.

Wyzwaniem dla doktryny prawa ochrony danych osobowych jest pogodzenie obowiązku dostosowania regulacji wewnętrznych związków wyznaniowych do wymogów rozporządzenia. Jak stwierdzają P. Litwiński i P. Barta, „zakres takiego dostosowania powinien obejmować całość przepisów RODO, nie istnieje bowiem żaden przepis ograniczający zakres zgodności zasad z przepisami RODO. Wskazuje to na istotną sprzeczność pomiędzy poszanowaniem statusu przyznanego kościołom oraz związkom lub wspólnotom wyznaniowym na mocy prawa konstytucyjnego obowiązującego w państwach członkowskich, a podporządkowaniem ich przepisom RODO”⁴³. Odmienne A. Mezglewski wskazuje, że „nie wszystkie wymogi nowego rozporządzenia unijnego, odnoszące się do uprawnień osób, których dane dotyczą, będą musiały zostać inkorporowane do prawa wewnętrznego związków wyznaniowych. (...) Członkowie wspólnoty mogą zrzec się określonych praw przysługujących im na forum państwowym – w tym także uprawnień wynikających z unijnego rozporządzenia, dotyczącego przetwarzania danych. Prawo wewnętrzne winno jednak w sposób precyzyjny określać prawa osób, których dane są przetwarzane oraz ustalać czytelne procedury, służące skutecznemu dochodzeniu tych praw”⁴⁴.

⁴² Buttarelli, „Ochrona danych”, 16.

⁴³ Paweł Litwiński, Paweł Barta, Maciej Kawecki, *Rozporządzenie UE*, 886.

⁴⁴ Mezglewski, „Perspektywa i zakres”, 50.

Wydaje się, że na sprzeczność, wskazywaną przez komentatorów, należy patrzeć jako na naturalną sytuację konfliktu praw podstawowych: prawa do prywatności oraz wolności sumienia i wyznania. Związek wyznaniowy dokonując dostosowania swoich porządków prawnych do treści rozporządzenia musi zważyć te dwie wartości zgodnie z zasadą proporcjonalności. Oczekiwanie zrzeczenia się praw przez członka związku może mieć miejsce wówczas, gdy jest niezbędne dla realizacji celów statutowych opartych na doktrynie religijnej związku wyznaniowego. W odmiennej sytuacji związek wyznaniowy nie ma do tego prawa. Pogląd prezentowany przez A. Mezglewskiego należy jednocześnie zrównoważyć stwierdzeniem, że tak ograniczone uprawnienia nie mogą zatracić swojej istoty. Wskazuje na to obszernie już orzecznictwo sądów administracyjnych w przedmiocie oceny zgodności przepisów o występowaniu ze związku wyznaniowego. Przykładem takiej regulacji może być wymaganie szczególnej formy oświadczeń dotyczących wystąpienia ze związku wyznaniowego, np. składanie oświadczenia woli osobiście, w formie pisemnej, w obecności świadków urzędowych lub zwykłych, zgodnie z właściwością miejscową organu wyznaniowego ze względu na miejsce zamieszkania danej osoby. Jest to dopuszczalne, o ile nie czyni z prawa do zmiany wyznania uprawnienia złudnego⁴⁵ lub iluzorycznego⁴⁶.

Zrzeczenie, na które wskazywał A. Mezglewski, nie następuje na gruncie prawa cywilnego, lecz wynika z ochrony autonomii i niezależności związku wyznaniowego i ma charakter czynności na gruncie prawa wewnętrznego. Dana osoba wstępując do związku wyznaniowego i pozostając jego członkiem przyjmuje na siebie określone zobowiązania, w szczególności wyraża zgodę w ten sposób na modyfikację zasad ochrony danych osobowych wymaganą dla zgodności z doktryną religijną danego związku wyznaniowego. Należy zauważyć, że specyfika związków wyznaniowych sprawia, że podstawą przetwarzania

⁴⁵ Wyrok WSA w Warszawie z 11 marca 2016 r., II SA/Wa 1303/15, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/0F002FB02D> [dostęp: 18.5.2017].

⁴⁶ Wyrok WSA w Warszawie z 31 marca 2017 r., II SA/Wa 1905/16, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/D1EA2CBF61> [dostęp: 18.5.2017]; Wyrok WSA w Warszawie z 9 lipca 2015 r., II SA/Wa 2095/14, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/987F54DFB9> [dostęp: 18.5.2017].

danych osobowych – którą w większości podmiotów komercyjnych jest zawarta umowa lub zgoda takiej osoby – jest status członka związku wyznaniowego określany na gruncie doktryny religijnej i prawa wewnętrznego. Próba zaprzeczenia temu fenomenowi byłby jawnie sprzeczna, np. z art. 9 Europejskiej konwencji praw człowieka.

Należy zauważyć, że regulacja wewnętrzna ma obejmować swoim zakresem przedmiotowym ochronę danych osób fizycznych (niezależnie od ich obywatelstwa czy miejsca zamieszkania), a zatem wyłączone z tego wymagania jest przetwarzanie danych osób prawnych⁴⁷. Przez „dane osobowe” należy rozumieć informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej („osobie, której dane dotyczą”); możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej⁴⁸.

Ochrona osób fizycznych ma zastosowanie do zautomatyzowanego przetwarzania danych (systemy informatyczne) oraz do przetwarzania manualnego (np. papierowe kartoteki parafialne), jeżeli dane osobowe znajdują się lub mają się znaleźć w zbiorze danych, uporządkowanym według określonych kryteriów (np. według nazwiska). Pojęcie „przetwarzanie” oznacza operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie⁴⁹. Zgodnie z taką definicją regulacje wewnętrzne powinny obejmować prowadzenie np. ksiąg metrykalnych (chrztów, konfirmacji, ślubów), kartotek parafialnych oraz innych rejestrów

⁴⁷ Rozporządzenie nr 2016/679, motywy 14-15.

⁴⁸ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 4 pkt 1.

⁴⁹ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 4 pkt 2.

(np. wstąpień i wystąpień, opłacających składki kościelne, darczyńców, korzystających z opieki kościelnej, przygotowujących się do wstąpienia/katechumenów). Rozporządzenie nr 2016/679 nie ma zastosowania do danych osób zmarłych⁵⁰.

Rozporządzenie nr 2016/679 zachowuje pojęcie „administratora” oznaczające osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, jednostkę lub inny podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych. W przypadku związku wyznaniowego oznacza, że administratorem może być związek jako całość, jak również jego osoby prawne i wyznaniowe jednostki nieposiadające osobowości prawnej (np. diecezje, parafie, diakonaty, zgromadzenia, stowarzyszenia kościelne, bractwa cerkiewne, wydawnictwa, ośrodki diakonijne)⁵¹. Natomiast z uwagi na brak stosowania przez większość związków wyznaniowych outsourcingu przetwarzania danych (podmioty przetwarzające) wystarczające jest stwierdzenie w prawie wewnętrznym, że w danej osobie prawnej nie stosuje się takich rozwiązań, co zwalania związek wyznaniowy z obowiązku szczegółowego uregulowania takich zagadnień.

Określenie „szczegółowe zasady” oznacza, że po 25 maja 2018 r. nie będzie wystarczające jedynie ogólne odesłanie do zasad określonych przez rozporządzenie nr 2016/679, lecz wymagana jest ich konkretyzacja w odniesieniu do działalności związku wyznaniowego. Prawo wewnętrzne związku wyznaniowego powinno uwzględniać ogólne zasady przetwarzania danych zgodne co do swojej istoty z art. 5 rozporządzenia nr 2016/679. Mogą być one nawet bardziej restrykcyjne, tj. lepiej ograniczające ryzyko nieuprawnionego przetwarzania danych osobowych (np. wyłączyć możliwość przetwarzania danych w komputerach podłączonych do sieci publicznej – Internetu). Z pewnością regulacja wyznaniowa powinna uwzględniać stosowane obecnie zasady rzetelności i legalności przetwarzania, minimalizmu, celowości, jakości i adekwatności danych, ograniczenia czasowego⁵², zapewnienia bezpie-

⁵⁰ Rozporządzenie nr 2016/679, motyw 27.

⁵¹ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 4 pkt 7.

⁵² Andrzej Drozd, „Zasada ograniczenia czasowego przetwarzania danych osobowych w świetle ustawy o ochronie danych osobowych”, w: *Ochrona danych osobowych. Aktualne*

czeństwa danych⁵³ oraz zapewnienia możliwości dochodzenia praw.⁵⁴ Wskazane z przyczyn praktycznych jest określenie, które przesłanki zgodności przetwarzania danych z prawem związek wyznaniowy będzie wykorzystywał, jak również treść przyjmowanych zgód na przetwarzanie danych osobowych oraz treść stosowanych obowiązków informacyjnych dla ułatwienia pracy administratorów i dla mitygacji ryzyka niezgodności (*compliance*) w tym zakresie. Niezbędnym jest wskazanie jakiego rodzaju dane wrażliwe związek wyznaniowy zamierza przetwarzać i w jakim celu⁵⁵. Zgodne z duchem rozporządzenia jest także określenie w dokumencie zasad tworzenia regulacji dotyczących ochrony danych osobowych.

Należy zauważyć, że rozporządzenie nr 2016/679 powiela zakaz przetwarzania danych osobowych ujawniających informacje obecnie przetwarzane przez wszystkie lub niektóre związki wyznaniowe, m.in. przekonania religijne, jak również danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej tej osoby⁵⁶. Zakaz ten nie stosuje się zgodnie z art. 10 rozporządzenia nr 2016/679, jeśli dana osoba wyraziła na to zgodę lub upubliczniła takie informacje, jak również, gdy przetwarzania dokonuje się w ramach uprawnionej działalności prowadzonej z zachowaniem odpowiednich zabezpieczeń, pod warunkiem że przetwarzanie dotyczy wyłącznie członków lub byłych członków tego podmiotu lub osób utrzymujących z nim stałe kontakty w związku z jego celami oraz że dane osobowe nie są ujawniane poza

problemy i nowe wyzwania, red. Grzegorz Sibiga, Xawery Konarski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2007), 139-156.

⁵³ Paweł Fajgielski, „Obowiązki związane z zabezpieczeniem danych osobowych”, w: *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, red. Paweł Fajgielski (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008), 141-152.

⁵⁴ Mariusz Jagielski, *Prawo do ochrony danych osobowych* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2010), 78-100; Mariusz Krzysztofek, *Ochrona danych osobowych w Unii Europejskiej* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2014), 102-118.

⁵⁵ Por. szerzej na temat dotychczasowej regulacji danych wrażliwych: Arwid Mednis, *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz* (Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1999), 80-91; Janusz Barta, Paweł Fajgielski, Ryszard Markiewicz, *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, 6. wydanie (Warszawa: Wolters Kluwer, 2015), 484-502; Andrzej Drozd, *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz. Wzory pism i przepisy* (Warszawa: LexisNexis, 2008), 168-188.

⁵⁶ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 9.

tym podmiotem bez zgody osób, których dane dotyczą. W porównaniu do dotychczas obowiązującej ustawy o ochronie danych osobowych doprecyzowaniu uległa kontrowersyjna kwestia przetwarzania danych byłych członków związku wyznaniowego. Należy zauważyć, że prawo do takiego przetwarzania zostało potwierdzone przez orzecznictwo sądów administracyjnych, ale treść rozporządzenia nr 2016/679 stanowi dodatkową gwarancję dla związków wyznaniowych i należy odnieść się do tego pozytywnie.

Uzasadnione wątpliwości doktryny budzi nadal kwestia pojęcia „osób utrzymujących z nim stałe kontakty w związku z jego celami”⁵⁷. Jak stwierdza P. Mazurkiewicz, „interesujące jest, czy kontakt jednorazowy, np. ustanawiający trwałe stosunek prawny/prawno-kanoniczny lub więź w wystarczającym stopniu spełnia wymagania rozporządzenia. Osoby niebędące członkami Kościoła, a w tym także niewierzące, mogą wszak być np. świadkami chrztu, bierzmowania czy ślubu. Przetwarzanie danych osób, które przystąpiły do sakramentu, wymaga w konsekwencji także przetwarzania danych świadków, nawet jeśli nie kontynuowali oni swoich relacji z danym Kościołem”⁵⁸. Wydaje się, że na tak postawione pytanie odpowiedź jest pozytywna. Stały kontakt oznacza istnienie więzi między daną osobą a związkiem wyznaniowym na gruncie realizowanych funkcji religijnych. Wskazuje na to wykładnia systemowa oraz funkcjonalna, bowiem osoby uczestniczące w sposób formalny w czynnościach religijnych (np. przy udzielaniu sakramentu

⁵⁷ Por. Tomasz Jakubiak, „Przynależność do Kościoła Katolickiego i przetwarzanie danych według Ustawy o ochronie danych osobowych – wyzwania legislacyjne”, w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek (Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2016), 142.

⁵⁸ Piotr Mazurkiewicz, „Ochrona danych osobowych w Kościołach i związkach wyznaniowych w świetle Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)” w: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek (Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2016), 31; innym przykładem może być przetwarzanie danych osobowych przy orzekaniu o nieważności małżeństwa na gruncie prawa kanonicznego: Artur Mezglewski, „Ochrona danych osobowych w ramach współpracy sądów z uczestnikami postępowania”, w: *Współpraca sądów ze stronami procesowymi i adwokatami*, red. Ryszard Sztuchmiller, Justyna Krzywkowska (Olsztyn: UWM 2011), 19-22.

lub obrzędu kościelnego) godzą się tym samym na podległość w tym zakresie doktrynie wyznaniowej i regułom wewnętrznym danej konfesji czy religii, co jest sferą zastrzeżoną dla autonomii i niezależności związku wyznaniowego. P. Mazurkiewicz sugeruje również, że „w tego typu przypadkach może mieć zastosowanie art. 6(2)(d) lub 9(2)(c), zezwalający pod pewnymi warunkami na przetwarzanie danych, jeśli jest to niezbędne do ochrony żywotnych interesów osoby, której dane dotyczą, lub innej osoby fizycznej”⁵⁹. Wydaje się, że taka interpretacja – choć uzasadniona – jest niewystarczająca bez uznania tych osób za utrzymujące stałe kontakty z uwagi na to, że bez tego elementu nie byłoby możliwe przetwarzanie danych dotyczących wyznania takich osób, co aktualnie ma miejsce, przynajmniej w głównych kościołach chrześcijańskich w naszym kraju. W tym miejscu warto przypomnieć, że na gruncie obecnie obowiązującej ustawy o ochronie danych osobowych za osoby utrzymujące stałe kontakty ze związkiem wyznaniowym uznaje się, m.in. pracowników⁶⁰ i wolontariuszy⁶¹.

Wydaje się, że zasady ochrony będą niekompletne bez wskazania praw przysługujących osobom, których dane związek wyznaniowy przetwarza. W porównaniu do dotychczasowych przepisów rozporządzenie 2016/679 konkretyzuje niektóre z nich, wymagając dodatkowej staranności ze strony administratora danych, np. w zakresie informowania⁶², dostępu do przetwarzanych danych⁶³, sprzeciwu wobec przetwarzania danych⁶⁴, do sprostowania danych lub ich usunięcia (prawo do bycia zapomnianym)⁶⁵, do ograniczenia ich przetwarzania lub powiadamiania o sprostowaniu lub usunięciu danych osobowych lub o ograniczeniu przetwarzania⁶⁶. Jednocześnie niektóre obowiązki wydają się martwe w odniesieniu do większości związków wyznanio-

⁵⁹ Tamże, 32.

⁶⁰ Por. ogólne zasady dotyczące pracowników: *Ochrona danych osobowych pracowników w świetle rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679*, red. Dominika Dörre-Kolasy (Warszawa: C.H. Beck, 2017).

⁶¹ Sobczyk, *Ograniczenia praw*, 152.

⁶² Rozporządzenie nr 2016/679, art. 12-14.

⁶³ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 15.

⁶⁴ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 21.

⁶⁵ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 16-17.

⁶⁶ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 18-19.

wych z uwagi na ograniczone przetwarzanie danych w sposób automatyczny, np. prawo do przenoszenia danych⁶⁷ czy zautomatyzowanego podejmowania decyzji i profilowania⁶⁸. W prawie wewnętrznym można określić, że zabrania się wykonywania pewnych czynności przetwarzania danych (np. profilowania), co czyniłoby niektóre wymagania rozporządzenia nr 2016/679 bezprzedmiotowymi.

Zgodnie z art. 24 rozporządzenia nr 2016/679, uwzględniając charakter, zakres, kontekst i cele przetwarzania oraz ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie i wadze zagrożenia, administrator wdraża odpowiednie środki techniczne i organizacyjne (np. stosowanie odpowiednich polityk ochrony danych⁶⁹), jak również poddaje je przeglądowi i uaktualnianiu. Z uwagi na to w prawie wewnętrznym należy określić takie środki, jak również zasady ich przeglądu (np. raz do roku). W tym kontekście warto zauważyć, że nowa regulacja nakłada obowiązek uwzględniania ochrony danych już w fazie projektowania określonych rozwiązań (*privacy by design*) oraz stosowanie zasady domyślnej ochrony danych (*privacy by default*)⁷⁰. Administrator ma obowiązek prowadzić także rejestr zdarzeń przetwarzania danych w celu ich identyfikacji. Związek wyznaniowy może wskazać, że prowadzi taką rejestrację stosując tradycyjne rozwiązania w zakresie ksiąg metrykalnych (wpis z datą i podpisem, adnotacje), ale w przypadku rejestrów elektronicznych (np. kartoteki parafialnej) system informatyczny powinien posiadać odpowiednie funkcje umożliwiające rejestrację takich czynności bez możliwości usunięcia takiego faktu z rejestru⁷¹. Prawo wewnętrzne powinno także określać powiadamianie niezależnego organu nadzoru o naruszeniach

⁶⁷ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 20.

⁶⁸ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 22.

⁶⁹ Konrad Gałąj-Emiliańczyk, *Dokumentacja ochrony danych osobowych* (Warszawa: Difin, 2016), 38-40.

⁷⁰ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 25; szerzej: Michał Bienias, „Ochrona danych osobowych w fazie projektowania oraz domyślna ochrona danych (*privacy by design* oraz *privacy by default*) w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych”, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga (Warszawa: C.H. Beck, 2016), 53-57.

⁷¹ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 30.

ochrony przetwarzania danych⁷², jak również osoby, której to naruszenie dotyczy⁷³.

Związek wyznaniowy, jeśli przetwarza dane w „dużej skali” (pojęcie nieostre) ma obowiązek wyznaczenia inspektora ochrony danych⁷⁴, przy czym zgodnie z art. 37 ust. 2 może być to jeden inspektor dla wszystkich wyznaniowych osób prawnych danego związku wyznaniowego, o ile nie utrudni to komunikacji z taką osobą. Pojęcie „duża skala” nie zostało wprost zdefiniowane w rozporządzeniu nr 2016/679, ale w preambule pośrednio stwierdza się, że takie operacje „służą przetwarzaniu znacznej ilości danych osobowych na szczeblu regionalnym, krajowym lub ponadnarodowym i które mogą wpłynąć na dużą liczbę osób”, przy czym „przetwarzanie danych osobowych nie powinno być uznawane za przetwarzanie na dużą skalę, jeżeli dotyczy danych osobowych pacjentów lub klientów i jest dokonywane przez pojedynczego lekarza, innego pracownika służby zdrowia lub prawnika”⁷⁵. Przez analogię można uznać, że jeśli związek wyznaniowy nie przetwarza danych osobowych inaczej niż poprzez operacje dokonywane przez pojedynczego duchownego (np. wpis w księdze metrykalnej), to nie wymaga się powołania inspektora ochrony danych. Niemniej z uwagi na nieostrość pojęcia i rozwój przetwarzania danych osobowych w związkach wyznaniowych (np. centralizacja kartotek parafialnych w celu optymalizacji ściąga-

⁷² Szerzej o pojęciu „naruszenia ochrony danych osobowych”: Paweł Fajgielski, „Informowanie o naruszeniu ochrony danych osobowych w świetle przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych”, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga (Warszawa: C.H. Beck, 2016), 45; na temat profilowania: Witold Chomiczewski, „Profilowanie w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych”, w: *Polska i europejska reforma ochrony danych osobowych*, red. Edyta Bielak-Jomaa, Dominik Lubasz (Warszawa: Wolters Kluwer, 2016), 127-138.

⁷³ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 33-34.

⁷⁴ Szerzej na temat inspektora: Edyta Bielak-Jomaa, „Wyzwania przed administratorem bezpieczeństwa informacji (inspektorami ochrony danych) w związku z wejściem w życie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych”, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga (Warszawa: C.H. Beck, 2016), 3-9.

⁷⁵ Rozporządzenie nr 2016/679, motyw 91; por. Arwid Mednis, „Wymóg oceny skutków przetwarzania w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych”, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga (Warszawa: C.H. Beck, 2016), 30.

nia danin na rzecz organów diecezjalnych czy krajowych) wskazane jest powołanie wyznaniowego inspektora ochrony danych osobowych przez największe związki wyznaniowe. Może być to także pomocne w organizacji zarządzania ochroną danych oraz wsparcia dla jednostek organizacyjnych związku (np. parafii), szczególnie, że dotychczas związki wyznaniowe nie powoływały administratorów bezpieczeństwa informacji⁷⁶. Warto zauważyć, że K. Syska wskazuje przy omawianiu pojęcia „duża skala”, że niektórzy komentatorzy przyjmują, iż oznacza ono przetwarzanie danych przynajmniej 5000 osób, bo taką pierwotnie przesłankę powołania inspektora ochrony danych proponowano w pracach legislacyjnych⁷⁷.

Inspektor ochrony danych jest wyznaczany na podstawie kwalifikacji zawodowych, a w szczególności wiedzy fachowej na temat prawa i praktyk w dziedzinie ochrony danych. Może być członkiem personelu administratora (np. duchowny, pracownik konsystorza lub diecezji) lub wykonywać zadania na podstawie umowy o świadczenie usług. Administrator ma obowiązek publikacji danych kontaktowych inspektora ochrony danych i zawiadamia o nich organ nadzorczy. Zgodnie z art. 39 inspektor ochrony danych ma następujące zadania:

- 1) informowanie administratora oraz pracowników, którzy przetwarzają dane osobowe, o obowiązkach spoczywających na nich z mocy prawa i doradzanie im w tej sprawie;
- 2) monitorowanie przestrzegania prawa o ochronie danych oraz polityk administratora w dziedzinie ochrony danych osobowych, w tym podział obowiązków, działania zwiększające świadomość, szkolenia personelu uczestniczącego w operacjach przetwarzania oraz powiązane z tym audyty;
- 3) udzielanie na żądanie zaleceń co do oceny skutków dla ochrony danych oraz monitorowanie jej wykonania⁷⁸;

⁷⁶ Michał Czelnny, „Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła Katolickiego w Polsce”, *Studia z Prawa Wyznaniowego* 14 (2011): 248.

⁷⁷ Katarzyna Syska, „Administrator bezpieczeństwa informacji a inspektor ochrony danych – porównanie przesłanek powołania, statusu i zadań”, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga (Warszawa: C.H. Beck, 2016), 76.

⁷⁸ Szerzej na temat zagadnienia oceny skutków: Mednis, „Wymóg oceny”, 29-34.

- 4) współpraca z organem nadzorczym;
- 5) pełnienie funkcji punktu kontaktowego dla organu nadzorczego w kwestiach związanych z przetwarzaniem oraz w stosownych przypadkach prowadzenie konsultacji we wszelkich innych sprawach.

Związek wyznaniowy nie może wydawać inspektorowi ochrony danych instrukcji dotyczących wykonywania tych zadań, jak również karać go ani odwoływać za wypełnianie swoich zadań. Inspektor ochrony danych powinien bezpośrednio podlegać najwyższemu kierownictwu administratora, co w przypadku związków wyznaniowych może oznaczać zwierzchnika związku wyznaniowego (np. episkopat, biskup), naczelny organ administracyjny (np. konsystorz, naczelna rada kościoła) lub ustawodawczy (np. synod, konferencja). Co najważniejsze, osoby, których dane dotyczą, mogą kontaktować się z inspektorem ochrony danych we wszystkich sprawach związanych z przetwarzaniem ich danych osobowych oraz z wykonywaniem praw przysługujących im na mocy prawa⁷⁹.

NIEZALEŻNY ORGAN NADZORU

Zgodnie z art. 77 rozporządzenia nr 2016/679 osoby, których dane związek wyznaniowy przetwarza, mają prawo do wniesienia skargi do niezależnego organu nadzorczego, jeżeli sądzą, że przetwarzanie danych osobowych narusza prawo. Organ nadzorczy, do którego wniesiono skargę, informuje skarżącego o postępach i efektach rozpatrywania skargi. Należy przy tym zaznaczyć, że osobie takiej nie przysługuje prawo do skorzystania z sądowego środka ochrony prawnej na mocy art. 78 rozporządzenia nr 2016/679, ale wydaje się, że związek wyznaniowy w ramach swojej autonomii może (ale nie musi) stworzyć możliwość zaskarżenia decyzji takiego wyznaniowego organu nadzorczego do innego niezależnego organu, np. sądu kościelnego lub synodu.

Zgodnie z treścią art. 91 rozporządzenia nr 2016/679 związki wyznaniowe do maja 2018 r. muszą powołać partykularne lub ekume-

⁷⁹ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 38.

niczne organy nadzoru dla ochrony danych osobowych. Należy przy tym pamiętać, że art. 91 ust. 2 rozporządzenia nr 2016/679 nakłada obowiązek spełnienia przez wyznaniowy organ nadzoru warunków określonych w rozdziale VI tego rozporządzenia (art. 52-59). Powołanie niezależnego organu nadzoru przez związek wyznaniowy oznacza, że wspólnota religijna nie będzie narażona na niezwykle wysokie kary administracyjne, które może nakładać publiczny organ nadzoru (nawet 20 mln euro)⁸⁰. Związki wyznaniowe, które nie zrealizują wymagań rozporządzenia nr 2016/679 dla zachowania swojej odrębności w zakresie ochrony danych, podlegając pod nadzór Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych są narażone również na nakładanie na nie kar administracyjnych.

Utworzenie wyznaniowego organu nadzoru samo w sobie nie zapewnia realizacji wymagań art. 91 rozporządzenia nr 2016/679, jeśli nie będzie on niezależny w swoim działaniu. Niezależność organu stanowi warunek konieczny i powinno być potwierdzone w przepisach prawa wewnętrznego. Nie oznacza to, że organ ten nie może posiadać charakteru wyznaniowego, ale ekumeniczny charakter organu byłby dodatkowym czynnikiem wzmacniającym jego niezależność. Członek organu nadzorczego podczas wypełniania swoich zadań i wykonywania swoich uprawnień musi być natomiast wolny od bezpośrednich i pośrednich wpływów zewnętrznych, jak również nie może zwracać się do nikogo o instrukcje ani ich od nikogo przyjmować. Wydaje się, że korzystne dla podkreślenia jego niezależności jest to, aby jego członek nie był czynnym duchownym ani pracownikiem związku wyznaniowego z innego tytułu, bowiem ich oczywista zależność służbowa oraz finansowa od władz wyznaniowych może budzić zastrzeżenia, co do wpływu na ich autonomię decyzyjną⁸¹. Członek takiego organu może zostać odwołany ze stanowiska tylko w przypadku, gdy dopuścił się poważnego uchybienia lub przestał spełniać warunki niezbędne do pełnienia obowiązków. Musi także powstrzymać się od wszelkich czynności sprzecznych ze swoimi obowiązkami i podczas swojej

⁸⁰ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 83.

⁸¹ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 52 ust. 1-3.

kadencji nie podejmować żadnego zajęcia zarobkowego ani niezarobkowego sprzecznego z tymi obowiązkami.

Zgodnie z art. 53 rozporządzenia nr 2016/679 każdy członek organu nadzorczego musi posiadać kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności – w szczególności w dziedzinie ochrony danych osobowych – potrzebne do wypełniania swoich obowiązków i wykonywania swoich uprawnień. Rozporządzenie wskazuje zakres podstawowy zasad ustanawiania organu nadzorczego, które związek wyznaniowy powinien uwzględnić w stosownych przepisach wewnętrznych:

- 1) kwalifikacje i warunki wyboru wymagane do powołania na stanowisko członka każdego z organów nadzorczych (np. wydaje się za wskazane posiadanie przez takie osoby wykształcenia wyższego w zakresie prawa lub bezpieczeństwa informacji lub odpowiedniego doświadczenia w zakresie ochrony danych osobowych);
- 2) zasady i procedury powoływania członka lub członków każdego z organów nadzorczych (np. wskazane jest powoływanie przez jeden z naczelnych organów związku wyznaniowego lub poprzez współdziałanie takich organów);
- 3) okres kadencji członka lub członków każdego z organów nadzorczych – nie krótszy niż cztery lata;
- 4) określenie, czy członek lub członkowie każdego z organów nadzorczych mogą zostać powołani ponownie, a jeżeli tak – na ile kadencji;
- 5) zasady regulujące obowiązki członka lub członków oraz personelu każdego z organów nadzorczych, przy czym w mniejszościowych związkach wyznaniowych w zastępstwie personelu organu może działać jednostka pomocnicza naczelnego organu administracyjnego (np. Kancelaria Konsystorza), o ile nie spowoduje to naruszenia niezależności i skuteczności organu nadzorczego;
- 6) zakaz podejmowania działań, zajęć i czerpania korzyści – w trakcie kadencji oraz po jej zakończeniu – sprzecznych z tymi zobowiązaniami⁸².

⁸² Rozporządzenie nr 2016/679, art. 54.

Co istotne w przypadku organu jednoosobowego wskazane jest wykluczenie możliwości pełnienia przez taką osobę równoległe urzędów wyznaniowych w jednostkach organizacyjnych związku wyznaniowego (nawet na zasadzie *pro bono*), które przetwarzają dane osobowe (np. członkowie rad parafialnych) z uwagi na możliwość konfliktu interesów. W przypadku organu kolegialnego sytuacja taka może zostać zabezpieczona przez odpowiednie procedury wyłączenia poszczególnych członków organu. Członek może zostać odwołany ze stanowiska tylko w przypadku, gdy dopuścił się poważnego uchybienia lub przestał spełniać warunki niezbędne do pełnienia obowiązków. Związek wyznaniowy może rozszerzyć zakres wymagań stawianych przed członkiem organu nadzoru, np. o pozostawanie członkiem danej wspólnoty religijnej⁸³.

Niezależny organ nadzoru może być jednoosobowy lub kolegialny, w tym można połączyć go z innym istniejącym organem, jeśli spełnia warunki niezależności, określonej kadencyjności, kompetencji i bezstronności (np. synodalna komisja prawna, sąd kościelny, komisja rewizyjna synodu). Do jego zadań przynależy m.in.:

- a) monitorowanie i egzekwowanie stosowania przepisów dotyczących ochrony danych osobowych;
- b) upowszechnianie wiedzy o ryzyku, przepisach, zabezpieczeniach i prawach związanych z przetwarzaniem;
- c) doradzanie władzom wyznaniowym w sprawie aktów prawnych i administracyjnych środków ochrony praw i wolności osób fizycznych w związku z przetwarzaniem;
- d) upowszechnianie wśród administratorów i podmiotów przetwarzających wiedzy o obowiązkach spoczywających na nich z prawa o ochronie danych osobowych;
- e) udzielanie osobie, której dane dotyczą, na jej żądanie informacji o wykonywaniu praw przysługujących jej na mocy rozporządzenia;
- f) rozpatrywanie skarg wniesionych przez osobę, której dane dotyczą; w odpowiednim zakresie prowadzenie postępowania

⁸³ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 53 ust. 4.

- w przedmiocie tych skarg i w rozsądnym terminie informowanie skarżącego o postępach i wynikach tych postępowań;
- g) współpraca z innymi organami nadzorczymi, w tym dzielenie się informacjami oraz świadczenie wzajemnej pomocy, w celu zapewnienia spójnego stosowania i egzekwowania rozporządzenia;
 - h) prowadzenie postępowania w sprawie stosowania rozporządzenia, w tym na podstawie informacji otrzymanych od innego organu nadzorczego lub organu publicznego;
 - i) monitorowanie zmiany w stosownych dziedzinach, o ile zmiany te mają wpływ na ochronę danych osobowych;
 - j) przyjmowanie standardowych klauzul dotyczących przetwarzania danych osobowych do możliwego stosowania przez wyznaniowe osoby prawne i wyznaniowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej;
 - k) prowadzenie wewnętrznego rejestru naruszeń rozporządzenia i podjętych w związku z tym działań.⁸⁴

W celu skutecznego wykonywania swoich obowiązków wyznaniowemu organowi nadzorczemu zgodnie z art. 58 rozporządzenia nr 2016/679 powinny przysługiwać m.in. następujące uprawnienia w zakresie prowadzonych postępowań:

- a) nakazanie administratorowi, a w stosownym przypadku przedstawicielowi administratora, dostarczenia wszelkich informacji potrzebnych organowi do realizacji zadań;
- b) prowadzenie postępowań w formie audytów ochrony danych;
- c) zawiadamianie administratora o podejrzeniu naruszenia przepisów ochrony danych osobowych;
- d) uzyskiwanie od administratora dostępu do wszelkich danych osobowych i wszelkich informacji niezbędnych organowi nadzorczemu do realizacji swoich zadań;
- e) uzyskiwanie dostępu do wszystkich pomieszczeń administratora, w tym do sprzętu i środków służących do przetwarzania danych.

Dodatkowo organowi nadzorczemu powinny przysługiwać uprawnienia naprawcze:

⁸⁴ Rozporządzenie nr 2016/679, art. 57.

- a) wydawanie ostrzeżeń administratorowi dotyczących możliwości naruszenia przepisów prawa poprzez planowane operacje przetwarzania;
- b) udzielanie upomnień administratorowi w przypadku naruszenia przepisów rozporządzenia przez operacje przetwarzania;
- c) nakazanie administratorowi spełnienia żądania osoby, której dane dotyczą, wynikającego z praw przysługujących jej na mocy rozporządzenia;
- d) nakazanie administratorowi dostosowania operacji przetwarzania do przepisów rozporządzenia, a w stosownych przypadkach wskazanie sposobu i terminu;
- e) nakazanie administratorowi zawiadomienia osoby, której dane dotyczą, o naruszeniu ochrony danych;
- f) wprowadzanie czasowego lub całkowitego ograniczenia przetwarzania, w tym zakazu przetwarzania;
- g) nakazanie na mocy art. 16, 17 i 18 rozporządzenia sprostowania lub usunięcia danych osobowych lub ograniczenia ich przetwarzania oraz nakazanie na mocy art. 17 ust. 2 i art. 19 rozporządzenia powiadomienia o tych czynnościach odbiorców, którym dane osobowe ujawniono;
- h) kierowanie wniosków o rozpoczęcie postępowania dyscyplinarnego do stosownych władz związku wyznaniowego.

Nie jest jasne natomiast, czy sprawozdanie z działalności organu (art. 59 rozporządzenia nr 2016/679) powinno być, oprócz przekazywania naczelnym władzom związku wyznaniowego, także udostępniane publicznie, ale nie wydaje się, aby było to wymaganie bezwzględnie obowiązujące. Niemniej stosowanie takiej zasady przez związek wyznaniowy byłoby dowodem na jego wysoką transparentność i wyjątkową troskę o prawa własnych członków.

PODSUMOWANIE

Przetwarzanie danych osobowych przez administratorów, w tym szczególnych kategorii danych osobowych (dane wrażliwe), włączając w to dane dotyczące przekonań religijnych, jest niezbędne do realizacji

funkcji statutowych przez związki wyznaniowe. Rozpoczęcie stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych tworzy szereg istotnych zadań dla związków wyznaniowych w celu podniesienia standardu ochrony prywatności.

Nowa regulacja unijna wprowadza mechanizm, który wymusza na związkach wyznaniowych opracowanie wewnętrznego prawa ochrony danych osobowych oraz niezależnego organu nadzoru nad jego przestrzeganiem⁸⁵. Wewnętrzne zasady ochrony danych osobowych powinny czynić zadość wymaganiom stawianym przez przepisy rozporządzenia. Istotnym elementem przepisów powinny być prawa osób, których dane są przetwarzane, a także proces rozpatrywania skarg w zakresie ochrony danych do niezależnego organu, który spełniałby kryteria rozporządzenia. Powoływanie członków organu nadzoru, kadencja, właściwość i jego uprawnienia powinny być określone przez prawo wewnętrzne związku wyznaniowego. Należy przy tym pamiętać, że związki wyznaniowe przetwarzają dane osobowe w związku z pełnionymi funkcjami statutowymi, korzystając przy tym z autonomii oraz niezależności gwarantowanej w szczególności przez art. 25 ust. 5 Konstytucji RP. Oznacza to, że zasady ochrony danych osobowych powinny być dostosowane do sytuacji danego związku wyznaniowego, aby uniknąć ich sprzeczności z zasadami doktryny i funkcjonowania związków wyznaniowych. W określaniu swoich przepisów wewnętrznych i praktyce związki wyznaniowe powinny kierować się zasadą proporcjonalności ograniczenia prawa do prywatności, do chronionej tym samym wartości w ramach wolności sumienia i religii.

W praktyce oznaczać to będzie wzmocnienie konstytucyjnego prawa do prywatności w największych związkach wyznaniowych w oparciu o ich instytucje wewnętrzne, ale także fakt poddania wielu

⁸⁵ Dla przykładu w końcu sierpnia 2017 r. zespół prawników powołany do tego celu przez Polską Radę Ekumeniczną (PRE) przygotował wzór regulacji ochrony danych osobowych dostosowujący prawo kościelne do wymogów rozporządzenia nr 2016/679 dla ułatwienia i spójności prac legislacyjnych w poszczególnych kościołach członkowskich PRE.

mniejszych wspólnot religijnych kontroli organów publicznych, co w praktyce może być wyzwaniem z uwagi na prawa do niejawności przekonań religijnych osób trzecich. Wprowadzenie regulacji partykularnych podniesie świadomość tego zagadnienia wśród duchownych i członków władz związków wyznaniowych w porównaniu do obecnej sytuacji, gdy muszą opierać się bezpośrednio na stosowaniu przepisów powszechnie obowiązujących. Szereg wątpliwości dotyczących art. 91 rozporządzenia prezentowanych przez jego komentatorów, specjalizujących się w prawie ochrony danych osobowych, wskazuje, jak poważnym wyzwaniem jest to zagadnienie dla związków wyznaniowych i nauki prawa wyznaniowego.

BIBLIOGRAFIA

- Banyś, Tomasz, Edyta Bielak-Jomaa; Magdalena Kuba, Joanna Łuczak. *Prawo ochrony danych osobowych*. Warszawa: Difin, 2016.
- Barta, Janusz, Paweł Fajgielski, Ryszard Markiewicz. *Ochrona danych osobowych. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2015.
- Bielak-Jomaa, Edyta. „Wyzwania przed administratorem bezpieczeństwa informacji (inspektorami ochrony danych) w związku z wejściem w życie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych”. W: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga. Warszawa: C.H. Beck, 2016.
- Bielak-Jomaa, Edyta, Dominik Lubasz. *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018.
- Bienias, Michał. „Ochrona danych osobowych w fazie projektowania oraz domyślna ochrona danych (*privacy by design* oraz *privacy by default*) w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych”. W: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga. Warszawa: C.H. Beck, 2016.
- Borecki, Paweł. „Autonomia kościołów i innych związków wyznaniowych we współczesnym prawie polskim”. *Studia z Prawa Wyznaniowego* 15 (2012): 85-108.
- Borecki, Paweł. *Geneza modelu stosunków Państwo – Kościół w Konstytucji RP*. Warszawa: Wyd. Sejmowe, 2008.

- Brzozowski, Wojciech. *Bezstronność światopoglądowa władz publicznych w Konstytucji RP*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2011.
- Buttarelli, Giovanni. „Ochrona danych osobowych w Kościołach i związkach wyznaniowych w świetle ogólnego rozporządzenia o ochronie danych”. W: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek, 11-18. Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2016.
- Chomiczewski, Witold. „Profilowanie w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych”. W: *Polska i europejska reforma ochrony danych osobowych*, red. Edyta Bielak-Jomaa, Dominik Lubasz. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016.
- Czelny, Michał. „Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła Katolickiego w Polsce”. *Studia z Prawa Wyznaniowego* 14 (2011): 241-268.
- Dmochowska, Anna, Marcin Zadrozny. *Unijna reforma ochrony danych osobowych. Analiza zmian*. Warszawa: C.H. Beck, 2016.
- Dörre-Kolasy, Dominika (red.). *Ochrona danych osobowych pracowników w świetle rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679*. Warszawa: C.H. Beck, 2017.
- Drozd, Andrzej. „Zasada ograniczenia czasowego przetwarzania danych osobowych w świetle ustawy o ochronie danych osobowych”. W: *Ochrona danych osobowych. Aktualne problemy i nowe wyzwania*, red. Grzegorz Sibiga, Xawery Konarski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2007.
- Drozd, Andrzej. *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz. Wzory pism i przepisy*. Warszawa: LexisNexis, 2008.
- Fajgielski, Paweł. „Informowanie o naruszeniu ochrony danych osobowych w świetle przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych”. W: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga. Warszawa: C.H. Beck, 2016.
- Fajgielski, Paweł. „Obowiązki związane z zabezpieczeniem danych osobowych”. W: *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, red. Paweł Fajgielski. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008.
- Fajgielski, Paweł. *Kontrola przetwarzania i ochrony danych osobowych. Studium teoretyczno-prawne*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008.
- Gałąj-Emiliańczyk, Konrad. *Dokumentacja ochrony danych osobowych*. Warszawa: Difin, 2016.
- Jagielski, Mariusz. *Prawo do ochrony danych osobowych*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010.
- Jakubiak, Tomasz. „Przynależność do Kościoła Katolickiego i przetwarzanie danych według Ustawy o ochronie danych osobowych – wyzwania

- legislacyjne”. W: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek, 125-148. Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2016.
- Kawecki, Maciej. „Autonomiczność procedury dotyczącej ochrony danych osobowych”. W: *Wdrożenie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych*, red. Edyta Bielak-Jomaa, Urszula Góral. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018.
- Kawecki, Maciej, Tomasz Osieja. *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Wybrane zagadnienia*. Warszawa: C.H. Beck, 2017.
- Krukowski, Józef. *Prawo wyznaniowe*. Warszawa: LexisNexis, 2006.
- Krzysztofek, Mariusz. *Ochrona danych osobowych w Unii Europejskiej*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2014.
- Kulesza, Ewa. „Ochrona danych osobowych a wolność sumienia i wyznania w prawodawstwie polskim”. W: *Ochrona danych osobowych i prawo do prywatności w Kościele*, red. Piotr Majer. Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT, 2001.
- Litwiński, Paweł. *Ochrona danych osobowych w ogólnym postępowaniu administracyjnym*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2009.
- Litwiński, Paweł, Paweł Barta, Maciej Kawecki: *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych*. Warszawa: C.H. Beck, 2018.
- Majer, Piotr. „Ochrona prywatności w kanonicznym porządku prawnym”. W: *Ochrona danych osobowych i prawo do prywatności w Kościele*, red. Piotr Majer. Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT, 2001.
- Mazurkiewicz, Piotr. „Ochrona danych osobowych w Kościołach i związkach wyznaniowych w świetle Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)”. W: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek, 19-33. Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2016.
- Mednis, Arwid. „Wymóg oceny skutków przetwarzania w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych”. W: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga. Warszawa: C.H. Beck, 2016.
- Mednis, Arwid. *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1999.

- Mezglewski, Artur. „Działalność związków wyznaniowych a ochrona danych osobowych”. *Studia z Prawa Wyznaniowego* 10 (2007): 5-21.
- Mezglewski, Artur. „Ochrona danych osobowych w ramach współpracy sądów z uczestnikami postępowania”. W: *Współpraca sądów ze stronami procesowymi i adwokatami*, red. Ryszard Sztymiler, Justyna Krzywkowska. Olsztyn: UWM 2011.
- Mezglewski, Artur. „Perspektywa i zakres implementacji nowych przepisów Unii Europejskiej dotyczących przetwarzania danych osobowych przez związki wyznaniowe”. W: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek, 35-52. Warszawa: Wydawnictwo UKSW, 2016.
- Pietrzak, Michał. „Stosunki państwo – kościół w nowej Konstytucji”. *Państwo i Prawo* 11-12 (1997): 173-184.
- Pietrzak, Michał. *Prawo wyznaniowe*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 2003.
- Poniatowski, Michał. „Przetwarzanie danych osobowych w kościelnych organizacjach pożytku publicznego”. W: *Ochrona danych osobowych w Kościele*, red. Stanisław Dziekoński, Piotr Drobek, 171-191. Warszawa: Wydawnictwo UKSW, 2016.
- Safjan, Marek. „Prawo do prywatności i ochrona danych osobowych w społeczeństwie informatycznym”. *Państwo i Prawo* 6 (2002): 3-12.
- Sobczyk, Paweł. „Ograniczenia praw podmiotów ze względu na przetwarzanie danych osobowych dotyczących przekonań religijnych i przynależności wyznaniowej”. *Studia z Prawa Wyznaniowego* 13 (2010): 143-159.
- Sobczyk, Paweł. „Ochrona danych osobowych jako element prawa do prywatności” *Zeszyty Prawnicze UKSW* 9 z. 1 (2009): 299-318.
- Stanisz, Piotr. „Konstytucyjne zasady określające relacje państwa z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi: autonomia i niezależność oraz współdziałanie”. W: *Katolickie zasady relacji Państwo – Kościół a prawo polskie*, red. Józef Krukowski, Mirosław Sitarz, Henryk Stawniak, 159-186. Lublin: TN KUL, 2015.
- Stanisz, Piotr. „Naczelne zasady instytucjonalnych relacji państwo – kościół”. W: *Prawo wyznaniowe*, red. Artur Mezglewski, Henryk Misztal, Piotr Stanisz, 74-88. Warszawa: C.H. Beck, 2011.
- Stanisz, Piotr, Marta Ordon (red.). *Układowe formy regulacji stosunków między państwem a związkami wyznaniowymi (art. 25 ust. 4-5 Konstytucji RP)*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2013.

- Syska, Katarzyna. „Administrator bezpieczeństwa informacji a inspektor ochrony danych – porównanie przesłanek powołania, statusu i zadań”. W: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. Grzegorz Sibiga. Warszawa: C.H. Beck, 2016.
- Szymielewicz, Katarzyna. „Reforma europejskiego prawa o ochronie danych osobowych z perspektywy praw obywateli – więcej czy mniej ochrony?”. W: *Ochrona danych osobowych. Aktualne problemy i nowe wyzwania*, red. Grzegorz Sibiga, Xawery Konarski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2007.
- Taradejna, Małgorzata; Ryszard Taradejna. *Dostęp do informacji publicznej a prawna ochrona informacji dotyczących działalności gospodarczej, społecznej i zawodowej oraz życia prywatnego*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2003.
- Walencik, Dariusz. „Przetwarzanie danych osobowych przez związki wyznaniowe a uprawnienia Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych”. *Forum Prawnicze* 2 (2013): 8-22.
- Zieliński, Tadeusz J. (red.). *Bezstronność religijna, światopoglądowa i filozoficzna władz Rzeczypospolitej Polskiej*. Warszawa: Wydawnictwo ChAT, 2009.

PROTECTION OF PERSONAL DATA IN RELIGIOUS ORGANIZATIONS
IN THE LIGHT OF EU REGULATION NO. 2016/679

Summary

The issue of protection of personal data in religious communities will be subject of a significant change due to (EU) Regulation No. 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data. The new EU regulation introduces an important mechanism that forces churches to develop an internal data protection law and an independent supervisory authority. In practice this means strengthening the constitutional right to privacy in the largest churches based on their internal institutions, but also involves a risk of subjecting many smaller religious communities to public scrutiny. Many doubts regarding Article 91 presented by Polish commentators specializing in the protection of personal data show how important this issue and the preparation of changes are for religious communities.

Key words: personal data protection; church autonomy; EU law; ecclesiastical law; Inspector General for Personal Data Protection; churches and other religious organizations; religious communities

Słowa kluczowe: ochrona danych osobowych; autonomia kościoła; prawo unijne; prawo kościelne; GIODO; kościoły i inne związki wyznaniowe; wspólnoty religijne; RODO

Tłumaczenie własne autora